NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI, [2026-10]
ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427

09.00.00-FALSAFA
journal.namdu.uz
PHILOSOPHICAL

UO‘K 314.7:316.32

GLOBAL JAMIYAT SHAKLLANISHIDA MIGRATSIYANING ROLI VA GIBRID IDENTIKLIK MUAMMOSI: IJTIMOIY-FALSAFIY TAHLIL

Paxriddinov Umidjon Mo‘minovich
Farg‘ona davlat universiteti akademik litseyi tarix fani o‘qituvchisi
falsafa fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Elektron pochta:
E-mail: umidjonaka6073@gmail.com
ORCID ID: 0009-0009-8429-1290

Annotatsiya: *Maqolada migratsiyaning global jamiyat shakllanishidagi roli ijtimoiy-falsafiy nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi - xalqaro migratsiyaning ijtimoiy institutlar, iqtisodiy taraqqiyot va shaxs identikligiga ta’sirini baholashdan iborat. Tadqiqotda tizimli, qiyosiy-tarixiy va germenevtik yondashuvlar hamda BMT, Xalqaro migratsiya tashkiloti va Jahon banki statistik ma’lumotlarining ikkilamchi tahlili qo‘llanildi. Natijalarga ko‘ra, 1990–2024-yillarda xalqaro migrantlar soni 152,9 mln kishidan 304 mln kishiga yetgan, rivojlanayotgan mamlakatlarga pul o‘tkazmalari esa 2024-yilda 685 mlrd AQSh dollarini tashkil etgan. Migratsiya globallashuvning ham sababi, ham oqibati ekanligi asoslandi. Gibrid va transmilliy identiklik bag‘rikenglikni kuchaytirishi bilan birga o‘zlikni yo‘qotish xavfini ham tug‘dirishi ko‘rsatildi va identiklikning ko‘p darajali modeli taklif etildi. Natijalardan O‘zbekistonda migratsiya siyosatini takomillashtirishda foydalanish mumkin.*

Kalit so‘zlar: *migratsiya, global jamiyat, globallashuv, gibrid identiklik, transmilliylik, ijtimoiy remittanslar, ijtimoiy muvofiqlik, ijtimoiy institutlar.*

РОЛЬ МИГРАЦИИ В ФОРМИРОВАНИИ ГЛОБАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА И ПРОБЛЕМА ГИБРИДНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ: СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ

Аннотация: *В статье с социально-философской точки зрения анализируется роль миграции в формировании глобального общества. Цель исследования - оценить влияние международной миграции на социальные институты, экономическое развитие и идентичность личности. Применены системный, сравнительно-исторический и герменевтический подходы, а также вторичный анализ статистических данных ООН, Международной организации по миграции и Всемирного банка. Установлено, что в 1990–2024 гг. численность международных мигрантов выросла со 152,9 млн до 304 млн человек, а денежные переводы в развивающиеся страны в 2024 г. достигли 685 млрд долларов США. Обосновано, что миграция является одновременно причиной и следствием глобализации. Показано, что гибридная и транснациональная идентичность укрепляет толерантность, но порождает и риск утраты самобытности; предложена многоуровневая модель идентичности. Результаты могут быть использованы для совершенствования миграционной политики Узбекистана.*

Ключевые слова: *миграция, глобальное общество, глобализация, гибридная идентичность, транснационализм, социальные денежные переводы, социальная сплочённость, социальные институты.*

THE ROLE OF MIGRATION IN THE FORMATION OF GLOBAL SOCIETY AND THE PROBLEM OF HYBRID IDENTITY: A SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS

Abstract: *The article analyses the role of migration in the formation of global society from a socio-philosophical perspective. The aim of the study is to assess the impact of international migration on social institutions, economic development and personal identity. Systemic, comparative-historical and hermeneutic approaches were applied, together with a secondary analysis of statistical data from the United Nations, the International Organization for Migration and the World Bank. Between 1990 and 2024 the number of international migrants grew from 152.9 million to 304 million, while remittances to developing countries reached 685 billion US dollars in 2024. It is argued that migration is both a cause and a consequence of globalization. Hybrid and transnational identity is shown to strengthen tolerance while also creating a risk of losing one’s distinct identity, and a multilevel model of identity is proposed. The findings may be used to improve migration policy in Uzbekistan.*

Keywords: *migration, global society, globalization, hybrid identity, transnationalism, social remittances, social cohesion, social institutions.*

Kirish

Migratsiya - insoniyat tarixining ajralmas boʻlagi. Har qanday davrda odamlar qulayroq joy, tinchlik, xavfsizlik yoki yangi umidlar izlab yurtdan yurtga koʻchgan. Hozirgi globallashuv davrida esa migratsiya shaxsiy tanlovdan dunyo miqyosidagi kuchli ijtimoiy hodisaga aylandi: aholi harakati jamiyatlarning oʻzgarishiga, madaniyatlarning aralashuviga va global tizimlarning shakllanishiga turtki bermoqda. S. Kasls va M. Millerning qayd etishicha, XXI asrda migratsiya koʻlami mislsiz darajada kengayib, tadqiqotchilar bu davrni «global migratsiya asri» deb atashmoqda [1].

Migratsiyaga oid tadqiqotlarning katta qismi uning iqtisodiy va demografik jihatlariga qaratilgan boʻlsa-da, uning global jamiyat yaxlitligi va identiklik transformatsiyasi bilan bogʻliq falsafiy mazmuni yetarlicha umumlashtirilmagan. Mehnat migratsiyasi keng tarqalgan Oʻzbekiston uchun global integratsiya va milliy oʻzlikni saqlash oʻrtasidagi muvozanat masalasi alohida dolzarbdir. Tadqiqotning maqsadi - migratsiyaning global jamiyat rivojidagi roli, ijtimoiy-institutsional oqibatlari va identiklikka ta'sirini ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil qilishdan iborat.

Adabiyotlar tahlili

S. Kasls va M. Miller aholi harakatini tovar va kapital aylanmasi bilan bir qatorda global tizimning integral elementi sifatida koʻrsatgan [1]. N. Glik Shiller va hammualliflari migrantlar kelib chiqqan va qabul qiluvchi jamiyatlarni bogʻlovchi ijtimoiy maydonlar yaratishini asoslab, «transmigrant» tushunchasini kiritgan [2], S. Vertovek esa transmilliylikni ong turi va madaniy reproduksiya usuli sifatida tizimlashtirgan [3]. P. Levitt muhojirlar orqali gʻoyalar va me'yorlarning vatanga qaytishini «ijtimoiy remittanslar» deb atagan [4]. F. Dokye va H. Rapoport «malakali kadrlar oqishi»ning yuboruvchi mamlakatlar uchun oqibatlarini tahlil qilgan [5], Jahon bankining 2023-yilgi hisobotida esa migratsiya samaradorligi muhojir koʻnikmalari va qabul qiluvchi mamlakat ehtiyojlari muvofiqligiga bogʻliqligi koʻrsatilgan [6].

Identiklik masalasida L. Kipngetich gibrid identiklikni global jamiyat uchun maqbul model deb baholaydi [7], A. Maaluf koʻp qirrali identiklikni anglash bagʻrikenglikni kuchaytirishini asoslagan [8], Ye.S. Kotlova Shvetsiya misolida multikulturalizmga asoslangan milliy identitetni oʻrgangan [9], A. Voronkova esa millatchilik va kosmopolitizmning uygʻunlashuvi imkoniyatlarini muhokama qilgan [10]. Biroq migratsiyaning iqtisodiy, institutsional va identiklik bilan bogʻliq jihatlari koʻpincha alohida oʻrganilgan; ularni yagona ijtimoiy-falsafiy tahlilda birlashtirish mazkur maqolaning vazifasidir.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda tizimli, qiyosiy-tarixiy, germenevtik va dialektik yondashuvlar qoʻllanildi. Empirik baza sifatida BMT DESA «International Migrant Stock 2024» ma'lumotlari [11], Xalqaro migratsiya tashkiloti (XMT) hisoboti [12], Jahon banki ma'lumotlari [13] hamda Oʻzbekiston Markaziy banki ma'lumotlariga asoslangan rasmiy axborotlar [14] tanlandi. Ular ikkilamchi tahlil usulida qayta ishlanib, oʻsish sur'atlari muallif tomonidan hisoblandi. Tushunchalar talqini kontent-tahlil va germenevtik usullar, global va milliy tamoyillar munosabati esa dialektik yondashuv asosida oʻrganildi.

Natijalar va ularning tahlili

1. Migratsiya global jamiyat shakllanishining omili sifatida

BMT DESA ma'lumotlariga koʻra, xalqaro migrantlar soni 1990-yildagi 152,9 mln kishidan 2024-yilda 304 mln kishiga yetib, 98,8 foizga oshgan, ularning dunyo aholisidagi ulushi 2,9 foizdan 3,7 foizga koʻtarilgan [11]. Oʻsishning eng jadal davri 2000-2010-yillarga toʻgʻri kelib, bu oʻn yillikda migrantlar soni 47,6 mln kishiga koʻpaygan. Bu davr axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va arzon aviatransportning keng tarqalishi bilan mos keladi, ya'ni migratsiya dinamikasi globallashuv sur'atlari bilan bevosita bogʻliq.

Migratsiya bugun tovarlar va kapital aylanmasi bilan bir qatorda global tizimning integral qismidir, chunki koʻchgan inson oʻzi bilan gʻoyalar, bilim va koʻnikmalarni ham olib boradi. BMT DESA ta'kidlaganidek, mehnat migratsiyasi, ta'lim va qochqinlik oqimlari insoniyatning yagona global hamjamiyat sifatida integratsiyalashuviga turtki bermoqda va iqlim oʻzgarishi, demografik nomutanosiblik kabi muammolarni birgalikda hal qilish zarurligini koʻrsatmoqda [15].

Tahlil migratsiya va globallashuv oʻrtasidagi munosabat chiziqli emas, balki aylanma xarakterga ega ekanligini koʻrsatdi. Globallashuv transport, aloqa va bozorlar integratsiyasi orqali migratsiyaga imkon yaratadi; kengaygan migratsiya oqimlari remittanslar va gibrid identiklik shakllarini vujudga keltiradi; ular esa jamiyatlarning oʻzaro bogʻliqligini kuchaytirib, globallashuvni yanada chuqurlashtiradi. Muallif bu jarayonni «oʻzaro kuchaytiruvchi sababiy aylanma» deb nomlaydi: migratsiya globallashuvning ham sababi, ham oqibatidir.

2. Migratsiyaning iqtisodiy va ijtimoiy-institutsional ta'siri

XMT «tartibli va insoniy migratsiya nafaqat muhojirlar, balki butun jamiyat uchun foydali» degan gʻoyani ilgari suradi [12], Jahon banki esa migratsiyani kambagʻallikni kamaytirishning samarali yoʻllaridan biri deb hisoblaydi [6]. Yuboruvchi mamlakatlar uchun asosiy foyda - pul oʻtkazmalari: rivojlanayotgan mamlakatlarga yoʻnaltirilgan remittanslar

2024-yilda 685 mlrd dollarga yetgan [13]. Oʻzbekistonga 2024-yilda kelgan pul oʻtkazmalari qariyb 14,8 mlrd dollarni tashkil etib, oldingi yilga nisbatan taxminan uchdan bir qismga oshgan [14]. Bu mablagʻlar oilalar farovonligi, ta'lim va sogʻliqni saqlashga sarflanib, ijtimoiy barqarorlikka xizmat qilmoqda. Pul bilan birga muhojirlar vataniga yangi gʻoyalar, tajriba va me'yorlar - «ijtimoiy remittanslar»ni ham olib kiradi [4].

Shu bilan birga, migratsiyaning ijtimoiy institutlarga ta'siri ikki yoqlama boʻlib, muallif uni «koʻzgu effekti» deb ataydi: qabul qiluvchi jamiyat uchun imkoniyat boʻlgan holat yuboruvchi jamiyat uchun xavfga aylanishi mumkin. Muhojirlar qabul qiluvchi yurtda ishchi kuchi taqchilligini toʻldirsa, vatanida «malakali kadrlar oqishi» tufayli mutaxassislar tanqisligi yuzaga keladi [5]; oilalar farovonligi oshsa-da, ota-onasi xorijda ishlayotgan bolalar yetarli nazoratsiz qolishi mumkin. Ijtimoiy muvofiqlik masalasida J.K. Kastilyo va hammualliflari muhojirlarning muvaffaqiyatli integratsiyasini ijtimoiy birdamlikning zaruriy sharti deb hisoblaydi [16]. Notoʻgʻri boshqaruv esa mehnat bozorida raqobatning keskinlashuvi, uy-joy va sogʻliqni saqlash tizimiga bosim, madaniy toʻqnashuvlarga olib keladi [17].

3. Gibrid identiklik va transmilliylik

Global migratsiya oqimlari shaxsning oʻzini qaysi guruhga mansub deb bilishini murakkablashtirmoqda. Natijada gibrid identiklik keng tarqalmoqda: inson ongida turli madaniyat, til va me'yorlar uygʻunlashadi. L. Kipngetich fikricha, bunday identiklik an'anaviy «Biz va Ular» qarama-qarshiligini yumshatib, global jamiyat uchun maqbul modelga aylanishi mumkin [7]. Transmilliylik sharoitida esa muhojirlar kelib chiqqan madaniyati bilan aloqani uzmaydi va toʻliq assimilyatsiya qilinmaydi [18, 3]. Bu, ayniqsa, ikkinchi avlod muhojirlarda yaqqol koʻrinadi: ular qabul qiluvchi jamiyat tili va qonunlariga moslashgan holda oilasi orqali milliy an'analarni saqlab qoladi.

A. Maaluf oʻz shaxsini «ikki mamlakat, ikki yoki uch til va bir nechta madaniy an'analar oʻrtasida» turganligi bilan belgilaydi va koʻp qirrali identiklikni anglash bagʻrikenglikni kuchaytirishini ta'kidlaydi [8]. Shvetsiya tajribasi ham muhojirlarning madaniy hayotdagi faol ishtiroki multikulturalizmga asoslangan milliy identitetni shakllantirishini koʻrsatadi [9]. Shunga tayanib, muallif identiklikning koʻp darajali modelini taklif etadi: shaxs identikligi ichma-ich joylashgan besh darajadan - shaxsiy-oilaviy, mahalliy, milliy (fuqarolik), transmilliy va global darajalardan iborat boʻlib, gibrid identiklik ular oʻrtasidagi muvozanat zonasi sifatida namoyon boʻladi. Sogʻlom identiklik ichki darajalardan voz kechish emas, balki ularga tayangan holda tashqi darajalarni oʻzlashtirish orqali shakllanadi.

Oʻzbek mehnat muhojirlari misolida bu model yaqqol kuzatiladi: ular xorijda ishlagan holda oilasi va mahallasi bilan raqamli messenjerlar orqali kundalik aloqani saqlaydi, milliy bayramlarni jamoaviy nishonlaydi, ayni paytda qabul qiluvchi jamiyat tili va mehnat madaniyatini oʻzlashtiradi. Shu bilan birga, etnik ildizlardan butunlay uzilib, faqat «kosmopolit dunyo fuqarosi»ga aylanish oʻzlikni yoʻqotish xavfini tugʻdirsa, mutlaq milliy yopiqlik ham inson taraqqiyotini cheklaydi [10]. Taklif etilgan model aynan shu ikki chekka holat oʻrtasidagi muvozanatni asoslaydi.

Xulosalar

Birinchidan, migratsiya global jamiyat shakllanishining markaziy omilidir: 1990-2024-yillarda xalqaro migrantlar soni deyarli ikki baravar oshgan. Migratsiya va globallashuv oʻzaro kuchaytiruvchi sababiy aylanma hosil qiladi.

Ikkinchidan, migratsiya muhim iqtisodiy resurs boʻlib, remittanslar orqali yuboruvchi mamlakatlar, jumladan, Oʻzbekiston iqtisodiyotini qoʻllab-quvvatlaydi, ijtimoiy remittanslar esa jamiyat modernizatsiyasiga xizmat qiladi.

Uchinchidan, migratsiyaning ijtimoiy institutlarga ta'siri «koʻzgu effekti»ga ega, shu bois migratsiya siyosati qabul qiluvchi va yuboruvchi tomonlar manfaatlarini muvozanatli hisobga olishi lozim.

Toʻrtinchidan, gibrid va transmilliy identiklik bagʻrikenglikni kuchaytiradi, biroq oʻzlikni yoʻqotish xavfini ham tugʻdiradi. Taklif etilgan koʻp darajali model shaxsning milliy-ma'naviy ildizlarga tayangan holda global darajani oʻzlashtirishini sogʻlom identiklik sharti sifatida asoslaydi. Oʻzbekiston uchun muhojirlarni kasbiy va til jihatdan tayyorlash, diaspora bilan madaniy aloqalarni mustahkamlash va pul oʻtkazmalarini investitsiyaga yoʻnaltirish ustuvor yoʻnalishlar sifatida tavsiya etiladi.

Mualliflar hissasi, manfaatlar toʻqnashuvi va moliyalashtirish

Mualliflar hissasi: maqola muallif tomonidan mustaqil tayyorlangan; tadqiqot konsepsiyasi, ma'lumotlarni yigʻish va tahlil qilish, matnni yozish muallifga tegishli.

Manfaatlar toʻqnashuvi: muallif manfaatlar toʻqnashuvi yoʻqligini bildiradi.

Moliyalashtirish: tadqiqot tashqi moliyaviy yordamsiz amalga oshirilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Castles S., Miller M.J. The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. – 4th ed. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. – 369 p.
2. Glick Schiller N., Basch L., Blanc-Szanton C. Towards a Transnational Perspective on Migration: Race, Class, Ethnicity, and Nationalism Reconsidered // Annals of the New York Academy of Sciences. – 1992. – Vol. 645. – P. 1–24.
3. Vertovec S. Transnationalism. – London; New York: Routledge, 2009. – 208 p.

4. Levitt P. Social Remittances: Migration Driven Local-Level Forms of Cultural Diffusion // International Migration Review. – 1998. – Vol. 32, № 4. – P. 926–948.

5. Docquier F., Rapoport H. Globalization, Brain Drain, and Development // Journal of Economic Literature. – 2012. – Vol. 50, № 3. – P. 681–730.

6. World Bank. World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies. – Washington, DC: World Bank, 2023. – 360 p.

7. Kipngetich L. Cultural Hybridity and Identity Formation in Globalized Societies // International Journal of Humanity and Social Sciences. – 2024. – Vol. 2, № 5. – P. 14–25. – DOI: 10.47941/ijhss.1885

8. Maalouf A. In the Name of Identity: Violence and the Need to Belong. – New York: Arcade Publishing, 2001. – 164 p.

9. Котлова Е.С. В поисках баланса: шведская модель этнической политики на современном этапе // АиС. – 2016. – № 25. – С. 87–107. – URL: https://cyberleninka.ru/article/n/v-poiskah-balansa-shvedskaya-model-etnicheskoy-politiki-na-sovremennom-etape

10. Voronkova A. Are Nationalism and Cosmopolitanism Compatible? // E-International Relations. – 2010. – 25 November. – P. 1–9.

11. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. International Migrant Stock 2024. – New York: United Nations, 2025. – URL: https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock

12. International Organization for Migration (IOM). World Migration Report 2022. – Geneva: IOM, 2021. – 540 p.

13. In 2024, remittance flows to low- and middle-income countries are expected to reach $685 billion // World Bank Blogs: People Move. – 2024. – URL: https://blogs.worldbank.org/en/peoplemove/in-2024--remittance-flows-to-low--and-middle-income-countries-ar

14. Remittances to Uzbekistan reached nearly $15 billion in 2024 // Kun.uz. – 2025. – 20 January. – URL: https://monitor.kun.uz/en/news/2025/01/20/remittances-to-uzbekistan-reached-nearly-15-billion-in-2024

15. United Nations, Department of Economic and Social Affairs. International Migration 2020: Highlights. – New York: United Nations, 2020. – P. 3–5.

16. Castillo J.C., Bonhomme M., Miranda D., Iturra J. Social Cohesion and Attitudinal Changes toward Migration: A Longitudinal Perspective amid the COVID-19 Pandemic // Frontiers in Sociology. – 2023. – Vol. 7. – Article 1009567. – DOI: 10.3389/fsoc.2022.1009567

17. Sitompul T. Economic and Social Impact of Migration // Journal of Accounting & Management Innovation. – 2023. – Vol. 7, № 1. – P. 1–15.

18. Transnationalism // Encyclopaedia Britannica. – URL: https://www.britannica.com/topic/transnationalism

References

1. Castles S., Miller M.J. The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. 4th ed. Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2009. 369 p. (in English).

2. Glick Schiller N., Basch L., Blanc-Szanton C. Towards a Transnational Perspective on Migration: Race, Class, Ethnicity, and Nationalism Reconsidered. Annals of the New York Academy of Sciences, 1992, vol. 645, pp. 1–24. (in English).

3. Vertovec S. Transnationalism. London, New York, Routledge, 2009. 208 p. (in English).

4. Levitt P. Social Remittances: Migration Driven Local-Level Forms of Cultural Diffusion. International Migration Review, 1998, vol. 32, no. 4, pp. 926–948. (in English).

5. Docquier F., Rapoport H. Globalization, Brain Drain, and Development. Journal of Economic Literature, 2012, vol. 50, no. 3, pp. 681–730. (in English).

6. World Bank. World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies. Washington, DC, World Bank, 2023. 360 p. (in English).

7. Kipngetich L. Cultural Hybridity and Identity Formation in Globalized Societies. International Journal of Humanity and Social Sciences, 2024, vol. 2, no. 5, pp. 14–25. DOI: 10.47941/ijhss.1885 (in English).

8. Maalouf A. In the Name of Identity: Violence and the Need to Belong. New York, Arcade Publishing, 2001. 164 p. (in English).

9. Kotlova E.S. V poiskakh balansa: shvedskaya model' etnicheskoy politiki na sovremennom etape [In search of balance: the Swedish model of ethnic policy at the present stage]. AiS, 2016, no. 25, pp. 87–107. Available at: https://cyberleninka.ru/article/n/v-poiskah-balansa-shvedskaya-model-etnicheskoy-politiki-na-sovremennom-etape (in Russian).

10. Voronkova A. Are Nationalism and Cosmopolitanism Compatible? E-International Relations, 25 November 2010, pp. 1–9. (in English).

11. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. International Migrant Stock 2024. New York, United Nations, 2025. Available at: https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock (in English).

12. International Organization for Migration (IOM). World Migration Report 2022. Geneva, IOM, 2021. 540 p. (in English).

13. In 2024, remittance flows to low- and middle-income countries are expected to reach $685 billion. World Bank Blogs: People Move, 2024. Available at: https://blogs.worldbank.org/en/peoplemove/in-2024--remittance-flows-to-low--and-middle-income-countries-ar (in English).

14. Remittances to Uzbekistan reached nearly $15 billion in 2024. Kun.uz, 20 January 2025. Available at: https://monitor.kun.uz/en/news/2025/01/20/remittances-to-uzbekistan-reached-nearly-15-billion-in-2024 (in English).

15. United Nations, Department of Economic and Social Affairs. International Migration 2020: Highlights. New York, United Nations, 2020, pp. 3–5. (in English).

16. Castillo J.C., Bonhomme M., Miranda D., Iturra J. Social Cohesion and Attitudinal Changes toward Migration: A Longitudinal Perspective amid the COVID-19 Pandemic. Frontiers in Sociology, 2023, vol. 7, article 1009567. DOI: 10.3389/fsoc.2022.1009567 (in English).

17. Sitompul T. Economic and Social Impact of Migration. Journal of Accounting & Management Innovation, 2023, vol. 7, no. 1, pp. 1–15. (in English).

18. Transnationalism. Encyclopaedia Britannica. Available at: https://www.britannica.com/topic/transnationalism (in English).